

WPISUJE UCZEŃ

KOD UCZNIA

PESEL

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY

miejsce
na naklejkę
z kodem

☐ dysleksja

**EGZAMIN
W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM
Z ZAKRESU PRZEDMIOTÓW HUMANISTYCZNYCH**

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 13 stron.
Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
2. Na tej stronie i na karcie odpowiedzi wpisz swój kod i numer PESEL.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem / atramentem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Odpowiada im następujący układ na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D

Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą, np. gdy wybrałeś odpowiedź A:

	B	C	D

6. Staraj się nie popełnić błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zamaluj inną odpowiedź.

	B	C	

7. Rozwiązania zadań od 21. do 29. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Redagując odpowiedzi do zadań, możesz wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

KWIECIEŃ 2011

Czas pracy:
120 minut

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

DWÓR W SOPLICOWIE

Właśnie dwukonną bryką wjechał młody panek
 I obiegłszy dziedziniec zawrócił przed ganek,
 Wysiadł z powozu [...]
 Dawno domu nie widział, bo w dalekim mieście
 Kończył nauki, końca doczekał nareszcie.
 Wbiega i okiem chciwie ściany starodawne
 Ogląda czule, jako swe znajome dawne.
 Też same widzi sprzęty, też same obicia,
 Z którymi się zabawiać lubił od powicia¹;
 Lecz mniej wielkie, mniej piękne, niż się dawniej zdały.
 I też same portrety na ścianach wisiały.
 Tu Kościuszko w czamarcie² krakowskiej, z oczyma
 Podniesionymi w niebo, miecz oburącz trzyma;
 Takim był, gdy przysięgał na stopniach ołtarzów,
 Że tym mieczem wypędzi z Polski trzech mocarzów
 Albo sam na nim padnie. Dalej w polskiej szacie
 Siedzi Rejtan żałośny po wolności stracie,
 W ręku trzyma nóż, ostrzem zwrócony do łona [...]
 Dalej Jasiński³, młodzian piękny i posepny,
 Obok Korsak⁴, towarzysz jego nieodstępny,
 Stoją na szancach Pragi⁵, na stosach Moskali,
 Siekąc wrogów, a Praga już się wkoło pali.
 Nawet stary stojący zegar kurantowy
 W drewnianej szafie poznał u wniścia alkowy⁶
 I z dziecinną radością pociągnął za sznurek,
 By stary Dąbrowskiego usłyszeć mazurek.

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Warszawa 1987.

¹ od powicia – od urodzenia

² czamarka – wierzchni ubiór męski, przypominający chłopską sukmanę

³ Jakub Jasiński, ⁴ Tadeusz Korsak – uczestnicy powstania w 1794 roku; zginęli śmiercią bohaterską na Pradze

⁵ Praga – prawobrzeżna dzielnica Warszawy

⁶ u wniścia alkowy – przy wejściu do sypialni

Zadanie 1. (0-1)

Opisując dwór w Soplicowie, poeta kieruje uwagę czytelnika na

- A. bezkrytyczne naśladowanie przez jego mieszkańców stylu życia wyższych warstw.
- B. umiłowanie przez jego mieszkańców kraju rodzinnego.
- C. skłonność jego mieszkańców do kolekcjonowania zabytków malarstwa z minionych epok.
- D. przekonanie jego mieszkańców, że ojczyzną człowieka jest cały świat.

Zadanie 2. (0-1)

Osoby ukazane na portretach znajdujących się w Soplicowie łączy

- A. pragnienie sławy.
- B. potrzeba zaszczytów.
- C. ukochanie wolności.
- D. przekonanie o zwycięstwie.

Zadanie 3. (0-1)

Obrazy wiszące na ścianach nawiązują do wydarzeń z wieku

- A. XVII   B. XVIII   C. XIX   D. XX

Zadanie 4. (0-1)

Porządek chronologiczny wydarzeń z lat, w których żyły postacie historyczne przywołane w tekście DWÓR W SOPLICOWIE, jest zachowany w szeregu:

- A. uchwalenie Konstytucji 3 maja, wybuch insurekcji kościuszkowskiej, II rozbiór Polski.
B. I rozbiór Polski, wybuch insurekcji kościuszkowskiej, uchwalenie Konstytucji 3 maja.
C. wybuch insurekcji kościuszkowskiej, uchwalenie Konstytucji 3 maja, III rozbiór Polski.
D. I rozbiór Polski, uchwalenie Konstytucji 3 maja, wybuch insurekcji kościuszkowskiej.

Zadanie 5. (0-1)

O rytmie tekstu DWÓR W SOPLICOWIE decydują następujące jego cechy:

- A. jednakowa długość wersów i neologizmy.
B. sylabiczność utworu i średniówka.
C. układ stroficzny i wyrazy dźwiękonaśladowcze.
D. powtórzenia wyrazowe i archaizmy.

Zadanie 6. (0-1)

Tadeusz Rejtan przedstawiony jest na ilustracji

A.

B.

C.

D.

PIEŚŃ LEGIONÓW POLSKICH WE WŁOSZECH

fragment utworu "Pieśń Legionów Polskich we Włoszech"

Jeszcze Polska nie umarła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca moc wydarła,
Szablą odbijemy.
Marsz, marsz Dąbrowski
Do Polski z ziemi włoski.
Za twoim przewodem
Złączem się z narodem.

Jak Czarniecki do Poznania
Wracał się przez morze
Dla ojczyzny ratowania
Po szwedzkim rozbiore.
Marsz, marsz...

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.
Marsz, marsz...

Niemiec, Moskal nie osiedzie,
Gdy jąwszy¹ pałasza²,
Hasłem wszystkich zgoda będzie
I ojczyzna nasza.
Marsz, marsz...

Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany:
„Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany³”.
Marsz, marsz...

Na to wszystkich jedne głosy:
„Dosyć tej niewoli.
Mamy racławickie kosy,
Kościuszkę Bóg pozwoli⁴”.

Tekst za: Wacław Panek, *Hymny polskie*, Warszawa 1997.

¹ *jąwszy* – chwyciwszy, wydobywszy

² *pałasz* – broń sieczna, pośrednia między mieczem a szablą

³ *taraban* – bęben podłużny, używany w dawnym wojsku

⁴ *pozwoli* – pobłogosławi

Zadanie 7. (0-1)

Autorem słów *PIEŚNI LEGIONÓW POLSKICH WE WŁOSZECH* był

A. Jan Henryk Dąbrowski.	B. Fryderyk Chopin.
C. Wacław Panek.	D. Józef Wybicki.

Zadanie 8. (0-1)

Co nam obca moc wydarła, szablą odbijemy to

A. hipoteza.	B. opinia.	C. deklaracja.	D. opis.

Zadanie 9. (0-1)

W celu przekonania odbiorcy, że Polska istnieje mimo trzeciego rozbioru, poeta zastosował w pierwszej strofie

A. epitet.	B. apostrofę.	C. uosobienie.	D. przerzutnię.

Zadanie 10. (0-1)

Wskaż szereg składający się wyłącznie z wyrazów bliskoznacznych:

- A. gniazdo, kolebka, macierz.
- B. przodek, ojcowizna, ojczyzna.
- C. państwo, kraj, władca.
- D. flaga, godło, hymn.

Zadanie 11. (0-1)

Obca moc, o której mowa w *PIEŚNI LEGIONÓW...*, to

A. Prusy, Austria, Rosja.	B. Rosja, Włochy, Szwecja.
C. Szwecja, Prusy, Austria.	D. Włochy, Szwecja, Prusy.

Zadanie 12. (0-1)

Poeta mówi, że odzyskanie niepodległości będzie możliwe, gdy Polacy

- A. odrzucą prywatne interesy i okażą uległość wobec zaborców.
- B. zrezygnują z wewnętrznych waśni i podejmą walkę zbrojną z zaborcami.
- C. zorganizują powstanie i zwrócą się o pomoc do mocarstw zachodnich.
- D. poprą Napoleona i doprowadzą do konfliktu między zaborcami.

Zadanie 13. (0-1)

Melodia *PIEŚNI LEGIONÓW...* utrzymana jest w rytmie

A. polki.	B. tanga.	C. krakowiaka.	D. mazura.

Zadanie 14. (0-1)

Różnice między tekstem pierwszej zwrotki **PIEŚNI LEGIONÓW...** i tekstem pierwszej zwrotki polskiego hymnu państwowego dotyczą

A. trzech wyrazów.	B. czterech wyrazów.
C. pięciu wyrazów.	D. sześciu wyrazów.

Zadanie 15. (0-1)

Do wybitnych wodzów, którzy żyli na przełomie XVIII i XIX wieku i walczyli o niepodległość Polski, można zaliczyć:

- A. Tadeusza Kościuszkę, Jana Henryka Dąbrowskiego, ks. Józefa Poniatowskiego.
 B. Stefana Czarnieckiego, Tadeusza Kościuszkę, Jana Henryka Dąbrowskiego.
 C. Jana Henryka Dąbrowskiego, ks. Józefa Poniatowskiego, Stefana Czarnieckiego.
 D. ks. Józefa Poniatowskiego, Stefana Czarnieckiego, Tadeusza Kościuszkę.

Zadanie 16. (0-1)

Częściowym spełnieniem nadziei, które Polacy wiązali z Napoleonem, było utworzenie przez niego

- A. Wielkiego Księstwa Poznańskiego.
 B. Rzeczypospolitej Krakowskiej.
 C. Księstwa Warszawskiego.
 D. Królestwa Polskiego.

CMENTARZ POLSKI POD MONTE CASSINO

Schodami wchodzimy na wielkim łukiem zatoczone *plateau*¹, kryte trawertynem² (to z niego zbudowane jest Colosseum). Wejścia pilnują w trawertynie rzeźbione przez prof. Cambellotiego dwa ogromne orły na trzymetrowych pilastrach³, o potężnych szponach, o skrzydłach husarskich [...].

Pośrodku mającego tysiąc czterysta metrów kwadratowych *plateau* znajduje się szesnastometrowy krzyż *Virtuti Militari*⁴ z wiecznie płonącym zniczem.

Plateau otacza amfiteatr dziewięciu tarasów ułożonych z wapiennych głazów. Na każdym tarasie w dwuszeru groby [...]. Tysiąc siedemdziesiąt grobów. [...]

Na najwyższym tarasie bryła głazu – ołtarz [...]. A wyżej, na zboczu [...] – krzyż z żywopłotu, ramię jego – pięćdziesiąt metrów; środek jego – orzeł, płaskorzeźba w wapieniu montecassińskim [...].

Kiedy ze szczytu cmentarza białą falą schodów idzie się w dół, mocny napis biegnący [...] przez całe *plateau* mówi:

PRZECHODNIU, POWIEDZ POLSCE,
 ŻEŚMY POLEGLI WIERNI W JEJ SŁUŻBIE⁵.

Melchior Wańkowicz, *Monte Cassino*, Warszawa 1999.

¹ *plateau* – obszar wyżynny, oddzielony od otaczającego terenu stromymi lub schodkowatymi stokami

² *trawertyn* – skała osadowa, odmiana martwicy wapiennej, niekiedy używana jako materiał budowlany

³ *pilaster* – płaski filar przysięcienny o przekroju prostokątnym, składający się z elementów analogicznych do kolumny

⁴ *Virtuti Militari* – najwyższe polskie odznaczenie wojskowe nadawane za wybitne zasługi bojowe

⁵ Tekst wzorowany na napisie znajdującym się na pomniku ku czci króla Leonidasa i Spartan poległych w bitwie pod Termopilami.

Zadanie 17. (0-1)

Bitwa pod Monte Cassino rozegrała się

- A. we Włoszech.   B. w Anglii.   C. we Francji.   D. w Polsce.

Zadanie 18. (0-1)

Dowodem uznania dla heroicznej postawy polskich żołnierzy poległych pod Monte Cassino jest umieszczenie na ich cmentarzu

- A. płaskorzeźby orła.
B. ołtarza z kamienia.
C. orłów przy wejściu.
D. krzyża Virtuti Militari.

Zadanie 19. (0-1)

Napis na *plateau* nawiązuje do napisu wykutego na polu bitwy pod

- A. Termopilami.   B. Wiedniem.   C. Grunwaldem.   D. Waterloo.

PATRIOTYZM – WEDŁUG SŁOWNIKÓW

[A] patriotyzm *m IV, D. -u, Ms. ~zmie, blm*

«miłość ojczyzny, własnego narodu połączona z gotowością ofiar dla nich»

Nieklamany, prawdziwy, szczery, gorący patriotyzm.

Budzić, rozpalać patriotyzm.

☐ **Patriotyzm regionalny, lokalny** [...]

Słownik języka polskiego PWN, red. M. Szymczak, Warszawa 1999.

[B] patriotyzm [wym. patrjotysm *a. patrjotyzm, przestarz. patryjotysm*] *m IV, D. patriotyzmu, Ms. patriotyzmie* [wym. patrjotyźmie, *rzad. patrjotyzmie*], *blm*: Prawdziwy patriotyzm. Budzić w kimś patriotyzm.

Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN, red. A. Markowski, Warszawa 2002.

Zadanie 20. (0-1)

Oba hasła (A i B) zawierają

- A. objaśnienie znaczenia wyrazu.
B. wyjaśnienie pochodzenia wyrazu.
C. charakterystykę gramatyczną wyrazu.
D. zasady wymowy wyrazu.

Zadanie 21. (0-1)

Podaj znaczenie nazwy *patriotyzm lokalny*.

.....

.....

Zadanie 22. (0-3)

Odwołując się do wiedzy na temat wydarzeń z dziejów walki Polaków o wolność, wykaż, że Tadeusz Kościuszko, Jan Henryk Dąbrowski i Józef Piłsudski zasłużyli na miano patriotów. Uwzględnij czas podanych przez siebie wydarzeń.

1. Tadeusz Kościuszko – .....
.....
.....
2. Jan Henryk Dąbrowski – .....
.....
.....
3. Józef Piłsudski – .....
.....
.....

JAK POLACY WIDZĄ PATRIOTYZM

Anna Dymna, aktorka

Patriotyzm to – przynajmniej dla mnie – niemal zwierzęce przywiązanie do kraju, z którym łączą mnie wszystkie najważniejsze uczucia. Jestem jak domowy kot: urodziłam się w pewnym miejscu na ziemi i bez względu na to, co będzie się działo, zawsze będę tutaj. Gdzie indziej gna mnie tylko ciekawość, ale zawsze z ogromną ulgą i radością wracam do domu. Nie wiem, czy przemawia przeze mnie patriotyczne uczucie, ale im więcej jeżdżę po świecie, tym częściej twierdzę, że żyję w najpiękniejszym kraju.

Zbigniew Boniek, piłkarz

Patriotyzm to szacunek do kraju, w którym przyszliśmy na świat. [...] Globalizacja dzisiejszego świata grozi tym, że coraz mniej oczywiste będzie identyfikowanie się z własnym krajem, kolorami flagi narodowej i słowami hymnu.

Patriotyzm dla sportowca, jak dla każdego innego, jest pewnym sposobem zachowania się, który wynika z uczuć łączących nas z krajem. Sportowiec, który zakłada biało-czerwony strój, nie pokazuje innym tylko siebie samego, ale też reprezentuje Polskę.

Stanisław Sojka, muzyk

Patriotyzm to szacunek do tego, co mnie buduje – mojej rodziny. A także do regionu, w którym przyszedłem na świat, związanego z nim etosu, tradycji, również muzycznych. Polska to wspólnota małych ojczyzn, do której należymy przez język, historię i kulturę. O wiele intensywniej czuję, że jestem Polakiem, kiedy jestem poza granicami kraju. Czuję, że jestem daleko od tego, co mi bliskie, kiedy wyjeżdżam. Ale patriotyzm nie oznacza, że powinienem kogoś, kto nie jest z mojej rodziny, traktować źle. Wykluczenie innych nie jest patriotyzmem, dalsi czy bliżsi sąsiedzi to nasi bliźni i z nimi też odczuwamy jakieś pokrewieństwo.

Jak Polacy widzą patriotyzm, „Dziennik” 10–11.11.2007.

Zadanie 23. (0-1)

Wymień czynniki, które zdaniem Stanisława Sojki decydują o przynależności narodowej człowieka.

.....

.....

Zadanie 24. (0-2)

Wyjaśnij, czym różni się rozumienie patriotyzmu w wypowiedziach

1. Anny Dymnej i Zbigniewa Bońka – .....

.....

.....

.....

2. Anny Dymnej i Stanisława Sojki – .....

.....

.....

.....

Zadanie 25. (0-1)

Podaj definicję patriotyzmu zgodną z wypowiedziami Anny Dymnej, Zbigniewa Bońka i Stanisława Sojki.

.....

.....

Zadanie 26. (0-1)

Uzasadnij, że Karol Wojtyła po wyborze na papieża pozostał patriotą.

.....

.....

.....

.....

Zdanie pojedyncze: Pośrodku mającego tysiąc czterysta metrów kwadratowych plateau znajduje się szesnastometrowy krzyż *Virtuti Militari* przekształć w zdanie złożone, zamieniając podkreślony imiesłów w zdanie podrzędne. Zastosuj poprawną interpunkcję.

.....

Uczniowie Twojej klasy postanowili otworzyć szkolne muzeum regionalne. Napisz w ich imieniu podanie do dyrektora szkoły z prośbą o pomoc finansową niezbędną do realizacji tego projektu.

This image shows a full page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Zadanie 29. (0-13)

Napisz rozprawkę na temat: *Patriotą można być zarówno w czasie wojny, jak i w czasach pokoju*. Określ swoje stanowisko w tej sprawie, a następnie uzasadnij je, popierając argumenty przykładami: jednym z literatury, jednym z historii i jednym wynikającym z własnych obserwacji.

Pamiętaj, że Twoja praca nie powinna być krótsza niż połowa wyznaczonego miejsca.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible]